

I. Bevezető

Hatvan évvel ezelőtt, 1950-ben alakult meg az első állami táncművészképző intézmény, a Táncművészeti Iskola. Létrehozásának történetét levéltári források alapján már bemutattam.¹ E közleményben Lőrinc György² igazgatói beszámolóját teszem közzé az iskola 1950. január 15. – június 15. közötti fél évéről, amely egyben az intézmény utolsó dokumentuma, hiszen a következő, 1950/51-es tanévben megnyílt az Állami Balett Intézet.³

Magyarországon a balettművész-képzés államilag szervezett formáját, saját utánpótlás-nevelési céllal, a 19. századtól az Operaház biztosította. Nádasi Ferenc 1937-es vezetői megbízása szervezeti és minőségi változásokat eredményezett, ténylegesen ekkortól beszélhetünk az Operaház Balettiskolájáról. A szakmai mellett korlátozott mértékű közismereti képzés is folyt: az Operaház gondoskodott az elemi oktatásról. A polgári iskolai végzettséget a növendékek csak magánúton szerezhették meg.⁴

A kultúra közvetlen pártfelügyeletének elősegítésére 1949 nyarán létrehozott Népművelési Minisztériumban⁵ október 15-én készült el a művészetoktatási osztály munkaterve, amelyben egyebek mellett előirányozták az operai balettiskola működésének felülvizsgálatát és megreformálását. A lépés része volt az Operaház és annak igazgatója, Tóth Aladár ellen 1950 elején indított ideológiai kampánynak.⁶ Ezzel párhuzamosan a minisztérium Pártkollégiuma 1949. november 8-án állást foglalt a Táncművészeti Iskola megalapításáról. A létrehozás legfőbb indoka a tánccsoportok egyre emelkedő száma, az operai, illetve magániskolai alapfokú képzés elégtelensége és magas tandíja, valamint a mozdulatművészeti tanítóképző tanfolyam „magánjellege” és „rossz szelleme” volt.⁷ A tárca mind a táncos képzés megalapozáshoz, mind az együttesek működtetéséhez segítséget kívánt nyújtani, ezért az iskolát hét éves képzési idejű alapfokú táncművészeti és három éves képzési idejű középfokú táncoktató-képző tagozattal tervezték. Révai József népművelési miniszter 1949 decemberében adta ki az erről szóló rendeletet.⁸ Ebben megfogalmazták, hogy az alapfokú tagozat célja a művelt, jól képzett új típusú táncművészek nevelése, míg a középfokú tagozatnak a táncművészet különböző ágaiban olyan szakoktatókat kell nevelnie, akik üzemi, tömegszervezeti, hivatásos csoportok élére állva fejlesztik a tánckultúrát, és művészetükkel a szocialista társadalom építését szolgálják. Az iskola igazgatójának és balettmesternek a Szentpál Olga-tanítvány Lőrinc Györgyöt, a Színház- és Filmművészeti Főiskola tanárát nevezték ki, további szakmai tanároknak pedig Hidas Hedviget (balett), László Bencsik Sándort (néptánc) és Szentpál Olgát (történelmi társastánc). Az oktatás a VI. ker. Vilma királynő út (ma: Városligeti fasor) 3. szám alatt, a volt Szentpál-iskolában, 1950 januárjában kezdődött el, de csak a tanév végéig tartott. 1950. június 29-én ugyanis a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága Révai javaslatára jóváhagyta az Állami Balett Intézet megalapításának tervét, amely 1950. szeptember 7-én – az Operaház Balettiskolája és a Táncművészeti Iskola összevonásával – megnyitotta kapuit.⁹ A magyar táncművészképzésben új fejezet kezdődött, a Táncművészeti Iskolában folyó munka pedig értékelhetetlenül hamar lezárult. Lőrinc Györgynek a minisztérium számára készített feljegyzése tehát igazi kuriózum: egy mindössze öt hónapon át létező iskola eredményeinek és kudarcainak első és egyben utolsó összefoglalása.¹⁰

II. Lőrinc György igazgatói jelentése (1950. július 2.)

A Táncművészeti Iskola évvégi kiértékelése

A Táncművészeti Iskola két tagozattal indult:

1.) Az első tagozat: a klasszikus balettoktatás.

2.) A második (esti) tagozat: üzemi tánccsoport vezetők képzése.

Az alábbiakban az első tagozatról lesz szó. A második (esti) tagozattal kapcsolatos problémákat a végén, külön tárgyaljuk.

Tananyag

1.) Tekintettel arra, hogy az iskola 1950. január hó 15-én nyílt meg, a tanév befejezéséig, 1950. június 15-ig, mindössze öt hónap állt rendelkezésünkre. Ennek következtében nem tudtuk letanítani a klasszikus balett és történelmi társastánc teljes első éves anyagát. A harmadik gyakorlati tantárgynak, a néptáncnak nem is volt pontosan lefektetett tanmenete és az első évre pontosan megszabott tananyaga.

2.) Nemcsak a tanév rövidsége akadályozott bennünket munkánkban, hanem a lecsökkentett óraszámok is. A klasszikus balettet heti 6-8 óra helyett heti 5 órában tanítottuk. Történelmi társastáncot heti 2 óra helyett heti 1 órában. Ennek az volt az oka, hogy növendékeink rendszerint általános iskolába jártak, a Táncművészeti Iskolától többé-kevésbé messzire, és így csak a délutáni időben voltak igénybe vehetők. Tekintettel arra, hogy csak egy teremben dolgozhattunk (ahol 6 órától már az esti tanfolyam órái voltak) egy csoportra nem jutott több idő napi másfél óránál, ami kevesebb, mint amennyit az előírányzott tananyag megkövetel.

3.) Az egyes tantárgyak tananyaga a következő volt:

a) Klasszikus balett tananyagának felépítésénél a Szovjetunióban érvényes, a Tanintézetek Legfelső Igazgatóságának művészeti osztálya által jóváhagyott 9 éves balettiskola programja szolgált alapul. Az 1950-es évben a kilenc éves iskola első osztályát tanítottuk E program pontos anyagát Armasevszkaja Klavdia, a moszkvai Nagy Színház művésznője vette át velünk, balett-pedagógusokkal. Az, hogy öt hónap alatt, csökkentett óraszám mellett nem remélt eredményt értünk el növendékeinkkel, elsősorban e kitűnő szovjet szisztémának köszönhető. Ha ezen az úton haladunk tovább biztos, hogy kilenc év után¹¹ kiválóan képzett szocialista balettművészeket bocsájtunk el iskolánkból. Itt meg kell azonban jegyezni azt, hogy e szisztéma első három évének anyagát tudtuk csak átvenni Armasevszkaja Klavdia művésznőtől és feltétlenül módot kell találni arra, hogy a további hat év anyagát is átvehessük szovjet pedagógusoktól mi, magyar balettpedagógusok. Segítségünkre lesz az anyag helyes tanításában A. Vaganova: A klasszikus balett alapjai című könyve, amelyiknek a magyar fordítása most készült el,¹² és ami alapja és tankönyve a szovjet balettoktatásnak. Ezt fogja kiegészíteni az a jegyzet, amit A. K. útmutatása alapján Szentpál Olga és Lőrincz György¹³ készítenek a nyár folyamán, az első három év anyagának metodikájáról. (A jegyzet az első három év anyagát felbontja évre, hónapra, napra, órára metodikai-pedagógiai útbaigazításokkal.)¹⁴

b) A történelmi társastánc tanításának alapjául N. P. Ivanovszkij „Báli táncok” című könyve szolgált.¹⁵ E tantárgy a fent említett könyv alapján kitűnően tanítható, amint az már most az első évben bebizonyosodott. E könyv szolgál a tanítás alapjául a Szovjetunióban is.

c) A magyar néptánc anyagával sokkal rosszabbul állunk, mint a klasszikus balett és történelmi társastánc anyagával. A magyar néptánc pedagógusok még nem dolgozták ki a magyar néptánc tanítás módszertanát. Különösen nagy a tájékozatlanság azon a téren, hogy a magyar néptáncot hogyan kell balett-táncos gyermekek számára tanítani. Szükséges lenne az, hogy munkaközösség alakuljon a nyár folyamán, amelyik kidolgozza az elkövetkező év néptánc anyagát. A munkaközösség tagjainak ajánlom László Bencsik Sándort, az iskola

néptánc tanárát és Roboz Ágneszt. Az ő kettőjük munkáját segítené Szentpál Olga. A munkaközösség aug. 1-től szept. 15-ig készítené elő az elkövetkező év néptánc tananyagát. d) A zeneelmélet terén az elmúlt év folyamán a gyermekek aránylag sok elméletit tanultak. A jövőben irányt kell arra venni, hogy a jövőben több hallás- és ritmusfejlesztő gyakorlatot végezzenek.

A tanárok munkája

Tekintettel arra, hogy a gyermekek tanításával mindössze öt tanár foglalkozott, leghelyesebb, ha minden tanár munkáját külön kiértékeljük.

Lőrincz György. Klasszikus balettet tanított a szovjet szisztéma szerint. (Kérem az oktatási osztály vezetőjét, hogy Lőrincz György munkájának kiértékelésével mást bizzon meg.)

Hidas Hédi. Klasszikus balettet tanított. Fiatal pedagógus, aki sokat fejlődött az év folyamán, munkájában fellelhető hibák mellett pozitív, jó eredményt ért el, amivel A. K. művésznő is meg volt elégedve. Munkához való viszonya jó, lelkiismeretesen és pontosan végzi munkáját.

Önként vállalta, hogy a nyár folyamán 10 gyereket napi két órában korrepetál. (A felvételi vizsgán felvettünk néhány gyereket privát iskolából, akiknek a nyár folyamán meg kell tanulni az első, illetőleg a másodév anyagát az új szisztéma szerint, hogy abból ősszel

levizsgálhassanak és az iskola második, illetőleg a harmadik osztályába felvehessük őket.

Rajtuk kívül még a Táncművészeti Iskola első osztályának három növendéke vesz részt a nyári tanfolyamon, hogy ősszel letehessek a második osztályról is a vizsgát, és így egy évet nyerhessenek tekintettel arra, hogy idősebbek, mint évfolyamtársaik. Az esti tagozatból pedig két növendék vesz részt a tanfolyamon, egy fiatal fiú és leány, akik balett-táncosok akarnak lenni és ha ősszel leteszik a második évről a vizsgát az esti tanfolyamról átvesszük őket a balettiskolába.)

Hidas Hédi viszonya a gyerekekhez jó. Szereti a gyerekeket és fokról-fokra megtalálja azt a hangot, ami szükséges az eredményes pedagógiai munkához. – Politikailag jóindulatú, de képzetlen. Szakszervezeti szemináriumra járt az elmúlt évben, de a jövő évben fokozottan kell törődni ideológiai képzésével.

Szentpál Olga. Kitűnően tanította a történelmi társastáncokat. Lelkiismeretesen elevenítette meg Ivanovszkij: „Báli táncok” című könyvében leírt lépéseket. Fontosnak tartom azt, hogy jövőre a Színház- és Filmművészeti Főiskolán végzett munkája mellett¹⁶ a Táncművészeti Iskolában továbbra is ő tanítsa a történelmi társastáncokat. A fiatal, kezdő pedagógusok mellett szükségünk van a tapasztalt pedagógusokra.

László Bencsik Sándor tanította a néptáncot. Ő jól tud a gyerekekkel bántani. Az órákat lelkiismeretesen adta le, a lépéseket szépen mutatja, ami a gyerekek tanításánál nagyon fontos. Azonban az órákon túl nem igen foglalkozott sem az iskola problémáival, sem a gyerekekkel. Egy ízben vállalta, hogy irányítani fogja a gyerekek faliújság szerkesztését. Vállalt munkájának nem tett eleget. Addig, míg mást meg nem bízunk e munkával, egyetlen faliújság sem jelent meg. (Kb. egy hónapig!) Segítenünk kell azon, hogy a jövőben intenzívebb legyen a kapcsolata az iskolával.

Ribári Antal: rendkívül szorgalmas és lelkiismeretes. Úgy hiszem, hogy ennek az évnek a hibáiból okulva munkáját több szempontból javítani fogja.

Általánosságban megállapítható, hogy a tanárok pontosan kezdték az óráikat, keveset mulasztottak, mulasztás esetében azt idejében bejelentették (kivéve néhány egészen ritka esetet). A tanárok viszonya a növendékekhez jó volt. A jó viszony legfőbb tényezője az, hogy a tanárok szeressék a növendékeket, de megköveteljék a növendékektől a komoly, intenzív munkát. Iskolánkban, vagy akár iskolánk révén a tanárok ideológiai képzésben nem részesültek, ami nagyon helytelen és amin a jövőben változtatni kell.

A hallgatók fejlődése.

A hallgatók tanulmányi fejlődése jó volt, kivéve azokat, akik tehetségtelennek bizonyultak. A vizsgán összesen tizenhárman nem mentek át. A többiek jó eredménnyel végezték tanulmányaikat. Az összeredmény: ¹⁷ Az órákon a növendékek példás fegyelmezettséggel vettek részt. Az órákon kívül az öltözőben voltak rendetlenségek, ami a fegyelmezett munka utáni izgalomnak és szükségszerű ellazultságnak tudható be. A gyerekek sokáig maradtak az öltözőkben, beszélgettek és játszottak, nem akartak hazamenni. Az órákon kívüli foglalkozást jobban meg kell szervezni a jövőben. Egy gyerek volt, aki az órákon is fegyelmezetlenül viselkedett. Az osztály fegyelmi bizottságot alakított, ami javasolta az igazgatónak a növendék eltanácsolását. Az igazgató a fegyelmi bizottság javaslatára a növendéket az iskolából eltanácsolta.

A két gyermekcsoport közül a közösségi élet a nagyobbaknál volt jobban kifejlődve. A kicsiket szülei kísérték és várták meg az iskolában. A szülők jelenléte gátlóan hatott a kicsik közösségi életének kialakulására. A jövőben meg kell oldani azt, hogy a tanítási idő alatt a szülők ne tartózkodjanak az iskolában.

Az iskola szervezettsége

1.) A művészi és tanulmányi irányítás a tanári értekezleteken keresztül érvényesült. Meg kell azonban állapítani, hogy a tanári értekezletek nem voltak elég rendszeresek. Minden második hónapban volt csak tanári értekezlet, holott szükséges az, hogy tanári értekezlet minden hónapban legyen.

2.) Az iskola gazdasági adminisztrációs szervezettsége gyöngé volt, mert az iskolának nem volt gazdasági adminisztrációs személyzete. Antal Erzsébet egyedül végezte a gyerekekre való felügyeletet, a gazdasági munkát, az adminisztrációs munkát, amit szorgalmas, lelkiismeretes munkája dacára sem bírt volna elvégezni, ha nem lett volna segítségére a népművelési minisztérium előadója Duka Antalné, aki munkakörén túl is segítette az iskola munkatársait munkájukban.

3.) A növendékek szervezettsége nagyon gyöngé volt. Iskolánkban se pártszervezet,¹⁸ se MEFESz,¹⁹ se diák, se úttörő szervezet nem volt, ami nagyon megnehezítette a munkát. Szülői értekezleteket tartottunk havonta egyszer. Feltétlenül szükséges az, hogy a jövőben az iskola keretén belül úttörő és DISZ szervezet²⁰ működjön.

Esti tagozat

Az esti tagozaton néptánc csoport vezetőket képeztünk. A tanfolyam 27 emberrel indult és már az első két hónap folyamán a felére morzsolódott. Tizenegy fő vizsgázott le. A lemorzsolódás oka általában az volt, hogy az üzemek és üzemi tánc csoportok rossz szemmel nézték kádereik iskolázását, mert nem akartak lemondani róluk az üzemi tánc csoport munkájában. Mikor tagjaikat az iskolába küldték az üzemek, azt hitték, hogy a rendes üzemi munka és a tánciskola munkája mellett még az üzemi tánc csoportban is működhetnek tovább. Mikor kiderült, hogy ez nem lehetséges, kádereiket visszaszipkálták. Eklatáns példa erre a M.Á.V.A.G.²¹ üzemi néptánc csoportja, ahonnan a csoportvezető (Krizsán Sándor) intenciójára tizenegyen jelentkeztek felvételi vizsgára. Ebből hetet felvettünk. Mikor kiderült az, hogy a hét tag nem vehet tovább részt az üzemi tánc csoport munkájában, rövid idő leforgásán belül mind a hét tag kimaradt az iskolából. A helyi tánc csoportok és csoportvezetők sovinizmusa így a kádereképzés kerékkötőjévé vált. Ezen kívül az üzemek nem adták meg iskolánk növendékeinek azokat a kedvezményeket, amikben, bár a minisztériumon keresztül több ízben kértük a Szaktanács²² segítségét az ügyben, a Szaktanács azonban nem tett megfelelő lépéseket. Így fordult elő az, hogy iskolánk esti tagozatán mindössze két üzemi munkás és két hivatalnok maradt. A többiek egyetemisták és gimnazisták. A mi hibánk az, hogy rögtön a felvételi vizsgák előtt és után nem végeztünk elég felvilágosító és agitációs munkát. Ebből okulva az új felvételi vizsgánál alaposan át kell politizálnunk növendékeinkkel munkájukat és idejében kell

segítséget kapunk a Szaktanácstól, hogy iskolánk növendékei ugyanezekben a megengedett kedvezményekben részesülhessenek.

Az esti tagozaton a tantervet már az első hónap után heti néhány órával csökkenteni kellett, mert a munkások és diákok egyaránt nem győzték a munkát. A tánc erősen igénybe vesz, nagyon fárasztó. Így a körülménynek megfelelően leszűkített tantervvvel folytattuk a munkát. Az esti tagozat főtárgya a néptánc volt, amit Bencsik Sándor tanított. A feladatát itt Bencsik Sándor nem látta el egészen jól. Leadta az óráit, de azon túl nem foglalkozott a növendékekkel, nem vezette és lelkesítette őket eléggé. Az anyag, amit leadott és megtanított elég jó volt – a kisebb-nagyobb hibák és hiányosságok mellett –, de nem volt elég lemérhető az egyes tagok fejlődése, hibáikat nem javították eléggé ki. E téren Bencsik Sándornak jelentősen javítania kell munkamódszerét.

Az esti tagozat növendékei, akik levizsgáztak, bár nagyon különböző korúak és foglalkozásbeliek, a munka folyamán jó közösségi szellemet alakítottak ki.

Ideológiai képzésük sok nehézségbe ütközött. A tanítás kezdetén nem kaptunk ideológiai tanárt, majd egy hónappal a tanítás kezdete után elindult az ideológiai képzés, de rövid idő múlva félbe maradt, mert az ideológiai tanárnő másállapota miatt szabadságra ment, új tanár vette át a marxizmus-leninizmus tanítását. Jegyzeteink nem voltak és e téren a minisztérium se tudott segítségünkre lenni. A jegyzetek ügyében a minisztérium a Pártközpont-hoz utasított bennünket, ahonnan konkrét segítséget nem kaptunk. A jegyzetek közvetlenül a vizsga előtt készültek el. A növendékek a vizsgán nagyon gyöngén feleltek, ezért az iskola igazgatója, az ideológiai tanárnővel egyetértésben az egész vizsgát őszre tette át. A nyár folyamán az ideológiai tanárnő Heimer Jenőné(?)²³ hetenként egyszer konzultációt tart a növendékekkel. Javasolom az esti tagozatra vonatkozóan a következőt:

1.) A tizenegy növendék közül egy a Szovjetunióba megy ösztöndíjjal, kettőt pedig a balettiskolába helyezünk át. Marad 8 fő: négy fiú és négy leány. E nyolc emberrel intenzív, jól megszervezett munkát kell végeznünk, hogy két év múlva tánckultúránk nyolc, jól képzett káderrel gazdagodjon.

2.) Ha elég jelentkező van a felvételi vizsgán és jó anyagot vehetünk fel, újabb évfolyamot kell indítani.

3.) Tekintettel arra, hogy az esti tagozatnál a főtárgy a néptánc, helyesnek tartanám azt, ha a tagozat néptánc tanára egyben az egész tagozat vezetésével is meg lenne bízva (olyan hatáskörrel, mint a főiskolákon a tanszakvezető). Meggyőződésem, hogy a néptánc tanár, László Bencsik Sándor a nagyobb személyes felelősség mellett, több eredménnyel végezné a munkáját. Ebben az esetben az iskola igazgatója megbízná László Bencsik Sándort, a felvételi vizsgák után, hogy dolgozza ki az esti tagozat munkatervét és munka menetét.

Budapest, 1950. július hó 2.

Lőrincz György
a Táncművészeti Iskola igazgatója

III. Megjegyzések a dokumentumhoz

A már említett, 1949. november 8-án elfogadott minisztériumi előterjesztés szerint az alapfokú tagozaton a következő tárgyakat tanulják: balett, népi tánc, történelmi táncok, tánc-történet, zeneismeret. Ezek közül az első négy évben csak a balett és a néptánc szerepelt az óratervekben, az I–II. évfolyamon heti 3 és 2, a III–IV. évfolyamon heti 4 és 2 órával. Ehhez képest az igazgatói beszámolóiból kiderül, hogy balettet heti 5 órában tanultak a növendékek, és már az első éven megjelent a történelmi társastánc. A terv szerint a szakórákat játékos

művészi nevelés egészítette volna ki, amelynek keretében a gyermekek a többi művészettel ismerkednek meg. Népmesékkel a meseórán, képzőművészettel a rajzolás és múzeumok megtekintése által, színházzal és zenével a színházak és hangversenyek látogatása révén. Ezek megvalósulásáról Lőrinc György nem írt.

Ami a középfokú tagozatot illeti, a tantárgylistán első helyen a marxizmus-leninizmus állt, de a leírások között nem részletezték. Megfogalmazták viszont a balett (a klasszikus hagyományokon épülő táncművészet stílusának technikai alapjának elsajátítása), a népi tánc (a kialakult népi tánc kultúránk megismerése, feldolgozásának, továbbfejlesztésének módszere), a történelmi táncok (különböző korok társastáncai, a stílusok figyelembevételével a táncirodalom alapján és a kútfők segítségével rekonstruálva korabeli táncdallamokkal), a modern társastánc (olyan tömegtáncok, amelyeket az üzemi klubokban lehet terjeszteni, hogy dolgozóink szórakozásukban is közelebb kerüljenek népi kultúránkhoz, könnyen megtanulható, vidám, életörömmel telt táncokon keresztül – túlzásmentes, egészséges szellemű szalontánc), a tánc történet (a történelmi táncokhoz és klasszikus baletthez kapcsolódva megvilágítja a tanult táncok társadalmi hátterét), a zeneismeret (a tánc tanuláshoz szükséges zenei alapok tanítása) és a színészet (csak II–III. éven, a Sztanyiszlavszkij-módszer alapján) követelményeit. Az alapító rendeletben a színészi játék már nem szerepelt, de a többi tantárgy igen. Ebből, mint láttuk, a modern társastánc oktatása nem valósult meg.²⁴ Lőrinc erről nem írt, mint ahogy nem írt a tánc történet oktatásról és az erre 1950. január 24-én megbízást kapott Vitányi Ivánról, illetve a zongorakísérőnek felkért Ferenc Pauláról sem, aki Ribári Antalnál hamarabb kapott megbízást.²⁵ Csak érdekességgként említjük meg, hogy az 1949. novemberi minisztérium előterjesztésben Hidas Hedvig és Szentpál Olga helyett (tehát balett és történelmi társastánc tanárként egyaránt) Géczy Éva; László Bencsik Sándor helyett pedig a Lőrinc által a feljegyzésben „táncsoportvezetői sovinizmussal” vádolt Krizsán Sándor neve szerepelt. Néptánc tanársegédként Rotter Oszkárt, zeneismeret tanárként Kurtág Györgyöt jelölték meg, őket végül nem kérték fel. A marxizmus-leninizmus és a modern társastánc tanári álláshelyekre nem volt jelölt. A titkári posztra eredetileg Dankó Erna neve merült fel, a könyvelői feladatokkal a tárca Ilovszky Lászlónét bízta meg, de végül – mint Lőrinc írta – mindkét munkakört Antal Erzsébet látta el.

Az igazgatói kritikáktól függetlenül a Táncművészeti Iskola tanárai valamennyien átkerültek a megalakuló Állami Balett Intézetbe, beleértve a Lőrinc által a néptánc munkaközösségbe bevonandóként említett Roboz Ágnes is.

Jegyzetek

¹ Bolvári-Takács Gábor: A Táncművészeti iskola létrehozása 1949-ben = Tánc tudományi Közlemények, I. évf. 2009. 2. szám, 51–60. o.

² Lőrinc György (1917–1996) táncművész, balettmester, koreográfus. 1949–1951-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskola tanára. 1950-ben a Táncművészeti Iskola tanára és igazgatója. 1950–61-ben az Állami Balett Intézet alapító igazgatója, 1950–79-ben tanára. 1961–77-ben a Magyar Állami Operaház Balettegyüttesének igazgatója.

³ A közlemény az OTKA K 81672 nyilvántartási számú, A magyar színpadi táncművészet történetének forrásai című kutatás keretében készült.

⁴ Vö.: Bogdány Ferenc: Táncművészet és műveltség. In: Az Állami Balett Intézet húsz éves fennállásának jubileumi évkönyve. Szerk.: Lugossy Emma. Állami Balett Intézet, Budapest, 1970. 18–22. o.; illetve: Bolvári-Takács Gábor: A táncművészképzés intézményesülésének művészetpolitikai és pedagógiai tényezői (1948–1950) = Iskolakultúra, XX. évf. 4. szám, 2010. április, 77–83. o.

⁵ Erről részletesen lásd: Bolvári-Takács Gábor: Révai József és a Népművelési Minisztérium létrehozása = Zempléni Múzsá, II. évf. 4. szám, 2002. november, 14–26. o.

⁶ Vö.: Bolvári-Takács Gábor: „Nem Mozart művészetét akarjuk támadni.” Kísérlet az Operaház politikai átszervezésére 1950-ben = Muzsika, 53. évf. 9. szám, 2010. szeptember, 12–19. o.

⁷ Bolvári-Takács Gábor: A Táncművészeti iskola létrehozása 1949-ben, i. m. 53. o.

⁸ A népművelési miniszter 8.399/1949. (XII. 10.) Np.M. számú rendelete Táncművészeti Iskola szervezése, szervezési szabályzata és tanulmányi rendje tárgyában. Az 1949. november 8-án elfogadott előterjesztést és az alapító rendeletet egyaránt ismerteti: Bolvári-Takács Gábor: A Táncművészeti iskola létrehozása 1949-ben, i. m.

⁹ Az alapító jogszabály (54/1951. (II. 25.) M.T. számú rendelet az Állami Balett Intézet létesítéséről) csak fél évvel később jelent meg. A folyamatról részletesen lásd: Bolvári-Takács Gábor: Az Állami Balett Intézet létrehozásának politikai körülményei = Kritika, 31. évf. 8. szám, 2000. augusztus, 26–28. o.

¹⁰ Az irat lelőhelye: Magyar Táncművészeti Főiskola Levéltára. Lőrinc György iratai. Jelentések ÁBI–I. 1949–1952 dosszié. A gépelési hibákat kijavítottuk, egyébként a dokumentumot szöveghűen közöljük.

¹¹ Az alapító jogszabály szerint az alapfokú tagozat tanulmányi ideje hét év volt. Vö.: 8.399/1949. (XII. 10.) Np.M. r. 14.§. Lőrinc valószínűleg az ekkor már alapítás alatt levő Állami Balett Intézet tantervében gondolkodott.

¹² Agrippina Jakovlevna Vaganova: Osznovi klasszicseszka tanca című, 1934-ben kiadott művéről van szó, amely magyarul A klasszikus balett alapjai címmel jelent meg (ford.: Albert Éva, Művelt Nép Könyvkiadó, Budapest, 1951).

¹³ Lőrinc György a dokumentumban következetesen cz-vel írja a nevét.

¹⁴ A sokszorosított jegyzet később készült el: A klasszikus balett iskolák első három évfolyamának tanjegyzete. Klavdia Armaszevszkoja, (*sic!*)a Moszkvai Nagy Színház művésznőjének útmutatásai nyomán írta Lőrinc György; Szentpál Olga, Hidas Hédi és Szalay Karola közreműködésével. Színművészeti Főiskola jegyzetei. Kézirat gyanánt, Budapest, 1951. Ugyanakkor az Állami Balett Intézet kiadásában is megjelent.

¹⁵ Nyikolaj Pavlovics Ivanovszkij: Balnij tanyec XVI–XIX. vv. című, 1948-ban kiadott művéről van szó, amely magyarul Történelmi társas táncok címmel jelent meg, év nélkül, az Állami Balett Intézet sokszorosításában.

¹⁶ Szentpál Olga 1945–52 között vezette a táncrendező szakot.

¹⁷ Az adat dokumentumban hiányzik.

¹⁸ A Magyar Dolgozók Pártjáról van szó.

¹⁹ A Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egységes Szervezetéről van szó.

²⁰ A Dolgozó Ifjúság Szövetségéről van szó, amely a párt ifjúsági tömegszervezete volt.

²¹ Magyar Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak

²² Szakszervezeti Tanács (később Szakszervezetek Országos Tanácsa), a mozgalom csúcsszerve.

²³ A kérdőjel a dokumentumban is szerepel.

²⁴ Szentpál Olga minisztériumi megbízásában az áll, hogy a középfokú tagozaton a „modern tánc” helyett tanítja a történelmi társastáncot, amelyért külön tiszteletdíjat kap. Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL) XIX–I–3–a.107.d. 5552/ált/2/1950. szám.

²⁵ A minisztérium Ferenc Paulát 1950. január 3-án, Ribárit és Vitányit 1950. január 24-én bízta meg. MOL XIX–I–3–a.107.d. 5552/L-1/1950. és 5552/ált/2/1950. szám.